

može se stimulirati kod odontalgija i oboljenja viličnog zgloba. Tačka S 42, lokalizovana na dorzalnoj strani stopala u visini skočnog zgloba, stimuliše se kod odontalgije i gingivitisa ubodom pravo 3—5 fena duboko.

5. Na kanalu žučne bešike, nalazi se tačka tunghui (GB 2). Ova tačka nalazi se u parotisno-maseteranom predelu u ulegnuću koje nastaje otvaranjem usta, a stimuliše se kod paralize m. facialis, bolova zuba i oboljenja viličnog zgloba.

Dali smo kratak pregled samo najvažnijih tačaka koje se koriste u stomatologiji, a inače je njihov broj mnogo veći.

Kada se kod pojedinih oboljenja kao metoda lečenja koristi akupunktura, stimuliše se istovremeno veći broj tačaka koje odgovaraju određenom oboljenju.

U nas se akupunktura kao metoda lečenja počela praktički primenjivati od 1974. god. na Klinici za maksilofacijalnu hirurgiju Vojnomedicinske akademije u Beogradu, gde je formiran Centar za akupunkturu, pri operacijskim zahvatima u maksilofacijalnoj regiji.

Danas se akupunktura u nekim ustanovama široko primenjuje, kako u terapijske svrhe, tako i u cilju anestezije. Pri većim hirurškim intervencijama izazivanje anestezije samo akupunkturu nije kompletno, pa joj se mora dodati i optša anestezija. Svrha anestezije izazvane akupunkturu je u tome da se smanji toksično dejstvo opšte anestezije za 50%.

Od 1978. god. vrši se kombinovano davanje endotrahejske opšte i elektroakupunkturne anestezije kao nova metoda u anesteziji.

Primenjena širom sveta, ova nauka postaje danas predmet proučavanja mnogih specijalnosti.

LITERATURA:

¹ Škokljev A.: *Savremena akupunktura*, Vojnosanitetski pregled, Beograd, 1975, XXXII, 6, 646—653. — ² Beau G.: *Kineska medicina*, „Vuk Karadžić“, Beograd, 1975. — ³ Škokljev A.: *Akupunkurologija*, Izdavačko — Informativni centar studenata, Beograd, 1976. — ⁴ *Histoire generale de la medecine*, tome I et tome II. Ouvrage publié sous la direction du Dr Laignel-Lavastine, Albin, Paris, 1960.

Nebojša S. RISTIĆ

Faculté de Stomatologie, Université de Beograd
Société Scientifique de l'Histoire de la Culture Sanitaire Serbe, Beograd

L'HISTOIRE DE L'ACUPUNCTURE EN MEDECINE ET STOMATOLOGIE

Les auteurs décrivent l'histoire de l'acupuncture depuis son apparition en Chine (les plus anciennes données se trouvent dans le livre de Huang, „Nei king“ — „Canon Médical“, de 2 000 av. J. — C.) jusqu'à nos jours.

Après une période de stagnation, l'acupuncture est revivifiée en 1948, d'abord en Chine (L'Institut de Médecine Traditionnelle à Péking) et puis dans les différents pays, y inclus la Yougoslavie. Cette méthode est employée dans les buts thérapeutiques et anesthésiques.

L'acupuncturologie est la science qui s'occupe des problèmes de ce traitement médical d'origine chinoise. L'Association Internationale d'Acupuncture réunit 30 associations nationales médicales.

(Rad je primljen u Uredništvo 20. VI 1986. god.)

Preliminary scientific paper
UDC 93:617.7 (497.1)

Slobodan V. ČUPIĆ

Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture Bosne i Hercegovine,
Sarajevo

ŠESDESET GODINA OD OSNIVANJA OČNOG ODELENJA U SARAJEVU

Uvod

Posle pada Austro-Ugarske monarhije 1918. god., tadašnje vlasti menjaju dosadašnji naziv Zemaljske bolnice u Sarajevu u Opšta državna bolnica u Sarajevu. I dalje se na Hirurško-okulističkom odeljenju leče očni bolesnici i zbrinjavaju očne povrede. Odeljenje se nalazilo u sklopu današnje zgrade Hirurgije i Urologije, u centralnom delu bloka današnjih odeljenja — klinika na Koševu, na stotinu metara od glavne kapije. Šef pomenutog odeljenja bio je dr Milivoje Kostić od 1918. god. pa sve do odlaska u Beograd 1920. god., kada preuzima umesto preminulog prof. dr Vojislava Subbotića dužnost šefa Hirurške klinike novoosnovanog Medicinskog fakulteta. Na mestu šefa Hirurško-okulističkog odeljenja Opšte državne bolnice u Sarajevu pojavljuju se potom dr dr: Babić, te O. Bahtijarević, M. Novaković i kasnije B. Kovačević, sve do 1923. god., kada se osniva kao posebno Očno odeljenje u okviru pomenute bolnice.

Osnivanje Očnog odeljenja u Sarajevu

Početkom marta 1923. god. izdvaja se Očno odeljenje kao posebno odeljenje iz dosadašnjeg sastava Hirurško-okulističkog odeljenja. Tačnije, ovo se dešava 8. marta iste godine (1923).

Ovo odeljenje postaje deseto odeljenje Opšte državne bolnice u Sarajevu. Za njegovog prvog šefa postavljen je mladi lekar iz Sarajeva dr Momčilo Vučićević, koji je istovremeno i prvi oftalmolog, specijalista za očne bolesti, u Bosni i Hercegovini. Dr M. Vučićević počinje tada veoma uspešno vođenje Očnog odeljenja i susreće se na prvim organizacijskim problemima, koje takođe uspešno prebrođava. Nabavlja dobru i modernu (za to vreme) opremu i savremeni instrumentarijum. U lečenju primenjuje tadašnju savremenu terapiju. U svom radu sa saradnicima ovladao je i primenio dostupnu operacijsku tehniku u okviru oftalmologije: pored zbrinjavanja očnih povreda i bolesti, obavljao je i operacije katarakte, ablacije retine, te glaukoma, plastičke operacije tumora, i dr.

№	Ime pacijenta	Operacija	Operatrop	Asistent	Ambleop	Upravitelj	Učesnici
1	Đ. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
2	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
3	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
4	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
5	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
6	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
7	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
8	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
9	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
10	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
11	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
12	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
13	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
14	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
15	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
16	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
17	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
18	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
19	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka
20	M. Čavka	Ekstirpanja katarakta	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka	M. Čavka

Slika br. 1. Jedna stranica protokola operacija Očnog odeljenja iz 1923. god., pedantno vođenog kaligrafskim rukopisom od tadašnje lekarske ekipe

U to vreme poklonjena je posebna briga podizanju mladih kadrova svih profila, pa i oftalmologa, što je dalo dobre rezultate.

Uzoran pionirski rad dr m. Vučićevića u oftalmologiji Bosne i Hercegovine prekida II svetski rat. Tokom ratnih godina, Odeljenje je vegetiralo. Tada su lečena uglavnom vojna lica i samo teško obolelo građanstvo. Polovinom 1945. god., tačnije posle oslobođenja Sarajeva i zemlje od okupacije, dolazi na čelo Očnog odeljenja Opšte državne bolnice u Sarajevu, privatni docent sa Očne klinike sa Medicinskog fakulteta u Zagrebu dr. Vladimir Čavka. Zatim nešto kasnije ovo bolničko odeljenje postaje Očna klinika novoformiranog Medicinskog fakulteta u Sarajevu, 16. novembra 1946. god. Njen tadašnji šef (dr V. Čavka) je među prvim izabranim profesorima i osnivačima istoga. Tada su prostorije Klinike smeštene u staru zgradu današnje III interne klinike, na Koševu, u krugu ostalih klinika. U to vreme Klinika se prostorno i kadrovski počinje postepeno da proširuje, i nastavlja sa uspešnim radom u domenu oftalmologije.

Posle 1956. god., pošto prof. dr Vladimir Čavka odlazi u Bograd, za upravnika Očne klinike Medicinskog fakulteta, na čelo Klinike u Sarajevu za šefa dolazi prof. dr Momčilo Vučićević iz Skoplja, inače raniji prvi šef Očnog odeljenja Opšte državne bolnice u Sarajevu 1923. god. On sa svojim saradnicima nastavlja započeti rad sve do 1960. god. Tada se iz Beograda vraća prof. dr Vladimir Čavka, i biva postavljen za direktora Očne klinike Medicinskog fakulteta u Sarajevu. Prethodni rukovodilac Klinike, prof. dr M. Vučićević, odlazi u penziju.

Početak sedme decenije ovog veka Klinika dobija novu zgradu, proširuje se, dobija dve operacione sale i biva organizovana sa sledećim odeljenjima: jedno žensko („A”), dva muška („B” i „C”), jedno mešovito („E”) i jedno dečije („D”), rentgenski kabinet, hemato-biohemijski laboratorijum i foto-laboratorijum. Nastaje priliv mladih lekara, budućih okulista, uz dalji intenzivni rad na polju operacijske i konzervacijske oftalmologije.

Koncem 1973. god. (septembra meseca), pošto odlazi u penziju akad. prof. dr Vladimir Čavka, njega zamenjuje prof. dr Borislava Mastilović, koja sa prof. dr Mirjanom Bijedić i ostalim lekarskim kadrom, uspeva da osavremeni Kliniku novim terapijskim i dijagnostičkim aparatima (laser, ultrazvuk i dr.). Posle prof. dr B. Mastilović, od konca 1977. god., doc. dr Rizah Alajbegović, kao Predsednik Kolegijalnog poslovnog organa, u zajednici sa ostalim kolegama — okulistima, uspeva da nastavi dalje stremljenje praćenja aktualnih problema i dostignuća u savremenoj oftalmologiji u zemlji i u svetu.

Na Klinici su tokom proteklih šesdeset godina radili kao lekari — oftalmolozi, operateri i sl. sledeći dr. dr.: M. Vučićević, Renner, Dobrović, Simić, V. Čavka, Sefić, Miralem, Sabovljević, Đorđević, Sokolić, Miletić, Meštrović, M. Hodžić, Ž. Vučićević, B. Mastilović, Rajčević, Džodžo, Bogojević, Cvelić, Danilova, Čurković i dr., kao i današnja generacija okulista, koja sada radi na Klinici.

Kroz kliniku je do sada prošlo preko 8 000 studenata medicine, stomatologije i više medicinske škole, kroz teorijsku i praktičku nastavu. Kroz Kliniku je takođe prošlo preko 1 000 lekara opšte medicine i sto-

matologije, vršeci obuku u okviru opšteg lekarskog staža. Oko 60 lekara je položilo do sada na ovoj Klinici specijalistički ispit iz oftalmologije. Odbranjeno je do sada 2 magisterijuma i 8 doktorata. Preko 600 stručnih i naučnih radova su objavili lekari — okulisti ove Klinike u domaćim i stranim časopisima i bivali zapaženi prilikom istupanja na nizu naučnih skupova u zemlji i inostranstvu. Tokom proteklih 60 godina rada Klinike, lečeno je preko 400 000 obolelih i povređenih, a izvršeno je preko 40 000 raznih operacija na oku i adneksama.

U istoj, 1983. god., kada Klinika za očne bolesti proslavlja jubilaro šesdesetogodišnje postojanje, jedna je zanimljiva i vredna pažnje koincidencija, da i časopis „Jugoslavnski oftalmološki arhiv“ (JOA) proslavlja dve decenije plodnog rada i neprestanog izlaženja. Osnivač ovog uglednog stručnog časopisa bio je 1963. god. tadašnji direktor Očne klinike akad. prof. dr Vladimir Čavka sa svojim saradnicima.

Z a k l j u č a k

Šest decenija postojanja visokoškolske i zdravstvene ustanove Klinike za očne bolesti Univerzitetsko medicinskog centra u Sarajevu, predstavlja jedinstven događaj u domenu sarajevskog i bosansko-hercegovačkog zdravstva, a posebno oftalmološke službe. Tokom svoga postojanja, od prvog Očnog odeljenja Opšte državne bolnice u Sarajevu, i u Bosni i Hercegovini, pa do renomirane Klinike za očne bolesti, prošlo je šezdeset godina. Ovo je mali vremenski period, ali neobično veliki po onome što je učinjeno kvantitativno i kvalitativno na polju oftalmologije u ovome kraju naše zemlje.

Minuli period karakteriše, pored ostalog, vođenje uspešno antitrahomske borbe u Sarajevu, i u Bosni i Hercegovini, zatim uvođenje novih operacija (kod glaukoma, strabizma, tumora, ablacije retine, ugrađivanje intraokularne leće, itd.), te novih aparata (operacijskog mikroskopa, lasera, ultrazvuka, kompjuterske tomografije kod glaukoma, i dr.). Otpočelo se sa primenom savremene adaptometrije i perimetrije, fluoresceinske angiografije, kolorimetrije, i dr., zatim korišćenje kontaktnih leća, oftalmogenetskih intervencija, primena ergooftalmologije i socijalne oftalmologije u praksi, i td.

Smatramo da sadašnje i buduće generacije treba svojim radom da stečeni renome Klinike za očne bolesti zadrže i unaprede, u čemu im društvena zajednica mora i treba da dâ pored moralne i materijalnu podršku.

L I T E R A T U R A:

- ¹ Jankijević S., *Osvrt na istorijski razvoj zdravstvene zaštite — službe u Bosni i Hercegovini*, Medicinski arhiv, Sarajevo, 1975, 29, 5, 353—361. — ² Jeremić R., *Prilozi istoriji zdravstvenih i medicinskih prilika u Bosni i Hercegovini pod Turskom i Austro-ugarskom*, Beograd, S. L. D., 1951. — ³ Knežević-Švarc J., *Rad Opšte državne bolnice u Sarajevu od 1918. do 1941. godine*, Monografija, 25 godina Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 1971, 29—33. — ⁴ Konforti J., *Bosanskohercegovačka Zemaljska bolnica u Sarajevu*, Monografija, 25 godina Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 1971, 11—28.

Slobodan V. ČUPIC

Scientific Society for History of Health Culture of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo

60 YEARS FROM FORMATION OPHTHALMOLOGICAL DEPARTMENT IN SARAJEVO

In March 1923 in Sarajevo was organised the first Ophthalmological department in Bosnia and Herzegovina.

The first chief was Momčilo Vučićević, M. D., who was the first ophthalmologist in Bosnia and Herzegovina.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. V 1986. god.)